

א) מסות יג: שבעות ד. עירובין לו. וזמית קו. מנחות ט: ע"ז נא: ט) [שבע מינות הללו לא נזכרו בעי"ז]. א) גירסת הלכות שוכני בעפר לא נזמיר וכו' א. (פי' אדם גדול חולק כבוד למי שהוא גדול ממותו ערוך ערך גג זו, ט) [שבת לא: א. (נדלשתה כד, א.) (שם כז, ט) (שם לג, ט) [פרשה מג' כז, א.) (שם ר"א מ"א, ט) [נדלשתה כז, א.]. ט) [שבת מגילה טז, א.]. ט) [שם א.]. ט) [ויקרא לא, ט) (שם ט"ז פט: א.]. ט) [ויקרא ג, א.]. ט) [שם, ט) [וישין מוספות כ"ט ע: ד"ה אשך, ק) וכו' הערוך ערך רבע א, א.].

הגהות הב"ח

א) גמ' דכתיב בה מתן בעפר: ט) (ב) שם אלא רביעית חלת. חז"ק וכו' כ"ד א: (ג) רש"י ד"ה דבשלמא ככל מכל כל רבנא: ד"ה גבהה וכו' שבלת יגלו כשבלת שראשה נראית: (ה) ד"ה אדם משמונה וכו' עובל: י"ב א"ע כ"ב: דף א' דמפרש שם מהו עובל: (ו) ד"ה גבר וכו' ריפאה למומו דרוח קימעא עוברתו הקי": (ז) תוס' ד"ה כל וכו' ומלו ברביית מלי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אדם שאין בו וכו' עד כוספ: כי לוג הוא ז' לטרין ולעילא הוא מלאו חן ציהודא דלית' כירושלמי הובא בר"ש פ"י דמרועות מ"ח מנאל לוג הוא שני אמות חז שהט מלאה סלעים בגלגל ורביעיית הלוג הוא כ"ה סלעים. (ברית ש"ס על המורה פ' כי משא):

תוספות שאג"ן

אפי' עשה צדקה בסתר שנאמר מתן בסתר יכפה אף א) די ליד לא ינקה. והכי אמרינן במדרש משלי (פ' י"א) כשאדם בא על אשת איש ונודמן לו עני אחד ונתן לו פירוטה לצדקה ואומר לא היה הקב"ה מזמין לי אותו עני לעשות צדקה אלא אי"כ מחל לי אותו עון על זה נאמר די ליד לא ינקה: בכל יריאה וכל אשר נתן לי: וגבה ממרחק יידע וישפיל ידאזן כי רם ה' ומרחק ידאזן וגבוה ממרחק יידע. פי' הגבוה ממרחק מקודם שתובאו עליו פורענות ימים רבים יידע שכינה מתאוננת עליו כמו וידע אלמנותיו וכן וירודע בהם אנשי סבות: השם אורחותיו. הפסד מצוה כנגד שרכה:

א) נראה דל"ל יכפה אף שהוא יתן מיד ליד אף הוא לא ינקה.

ה

המקנא פרק ראשון סוטה

ה.

אפילו עושה זקנה בספר. שנותן מידו לידו של העני והכי משמע יד הנותנת ליד אף הוא לא ינקה: **דכסיז זיה מתן בספר כו'**. לאו דשייך האי קרא בקרא דלעיל אלא רבותא היא שאע"פ שמכפה אף וסימה אינו מכפר על גסות הרוח: **אזורה**. שלא יהא גס רוח: **ורס לנכך ושכחה**. אלמא מגובה לב בא לדי שכתה ששוכח את בוראו וזכרחה הוא מזהר השמר לך פן תשכח: **מחמעט**. מחשיבותו: **רומו מעט**. כיון שרומו מתמעט: **ישנו בעולם**. מתקיים: **והומכו**. ואם חזר ונעשה עניו שממך את עצמו: **ככל כאותן שנאמר בהן כל: יקפלו**.

כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער. מימה אמאי לא חשיב האי זמזנת חלק והא דלמר פרק בתרא דכתובות (דף ק"א). מתיס שזכו"ל אינן חיים ומו גרסינן תמס ע"ה אינן חיים אלא"כ יהנו תלמידי חכמים ומלוי א) רביות מלינו זבגדה א) שאינן חיים לעולם הבא. תוס' ר"י: **אדם שאין בו אלא רביעית דם**. פיר"ח הוא דס הללו שממנו משתים הלז אין זו אלא משקל כ"ה סלעים שהיא רביעית הלוג: א) הא

רומו מעט ושמא תאמר ישנו בעולם ת"ל ואיננו ואם חוזר בו נאסף בזמנו כאברהם אבינו שנאמר והומכו ככל יקפצון כאברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו **בכל** **מכל** **כל** ואם לאו **וכראש** שבולת ימלו מאי ובראש שבולת רב הונא ורב חסדא חד אמר כי סאסא דשיבלתא וחד אמר כשיבולת עצמה בשלמא למאן דאמר כי סאסא דשיבלתא היינו דכתיב ובראש שבולת אלא למאן דאמר כי שובלתא עצמה מאי ובראש שבולת אמר רב אסי וכן תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שנכנס לתוך שדהו גבוהה גבוהה הוא מלקט: **ואת דכא** ושפל רוח רב הונא ורב חסדא חד אמר אתי דכא וחד אמר אני את דכא ומסתברא כמ"ד אני את דכא שהרי הקב"ה הניח כל הרים ונבעות והשרה שכינתו על הר סיני ולא גבה הר סיני למעלה א"ר יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים ונבעות והשרה שכינתו על הר סיני א) והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה) א"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח ראוי לגדעו כאשירה כתיב הכא **ורמי** הקומה גרועים וכתוב **התם** **ואשיריהם** תגדעון וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער שנא' **הקיצו** ורננו שכני עפר **שככי** בעפר לא נאמר אלא שכני עפר מי שנעשה שכן לעפר בחייו ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח שכינה מיללת עליו שנאמר **וגבוה** ממרחק יידע דרש רב עיריא ואיתימא רבי אלעזר בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם א) גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את השפל אבל מדת הקב"ה אינו כן הוא גבוה ורואה את השפל שנא' כי רם ה' ושפל יראה אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנא' **מלשני** בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תקרי אותו אלא אותו לא אוכל איכא דמתני לה אמספרי לשון הרע שנא' **מלשני** בסתר רעהו אותו אצמית א"ר אלכסנדרי כל אדם שיש בו הרוח אפילו רוח קימעא עוברתו שנאמר **והרשעים** כיום נגרש ומה ים שיש בו כמה רביעיות רוח קימעא עוברתו אדם שאין בו אלא א) רביעית א) אחת עאכ"ו א"ר חייא בר אשי אמר רב ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית א"ר הונא בריה דרב יהושע ומעטרא ליה כי סאסא לשבולתא אמר רבא איבשמתא דאית ביה ובשמתא דלית ביה א"ר נחמן בר יצחק ז"לא מינה ולא מקצתה מי זומר דכתיב ביה **תועבת ה'** כל גבה לב אמר חזקיה אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לבו כבשר שנא' **והיה מדי חדש בחדשו** [וגו'] יבא כל בשר להשתחוות וגו' א"ר זירא בשר כתיב ביה **וגרפא** אדם לא כתיב ביה **וגרפא** א"ר יוחנן אד"ם א"פר ד"ם מ"רה בש"ר ב' ושה ס"רוחה ר"מה איכא דאמרי שאול דכתיב בשין א"ר אשי כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף נפחת שנאמר ולשאת

משקל קטן הוא והיינו א) עובל א). כלומר רריך שיהיה זו מעט גאוה שלא יהו קלי הראש מסתוללין זו והא דבריו מתקבלין עליהן בעל כרחם: **ומעטרא** ליה כי **סאסא** לשינלסא. גסות מועט נאה והוגנת לו לתלמיד חכם ומעטרמו כסאסא המעטרת את השבולת: **בשמתא דאיש** **זיה**. גסות הרוח: **ובשמתא** דליס **זיה**. גסות פורתא לפי שאין בני עירו יראים ממנו ואין זו כח להוכיחם: **לא ממנה ולא ממקספה**. לא יספוך אדם לא בזולה ולא בזמקצתה דמי זומר מאי דקרי ליה קרא תועבת ה': **ככשר**. שהוא רך ולא כחץן שהוא קשה: **להשחוחו**. להתפלל. אותם שהם זשר יצואו ויתפללו כי הם נשמעים לפני אצל גסי הרוח לא יצואו: **זשר כסיז** **זיה ונרפא**. וזשר כי יהיה זו צערו שחין ונרפא. אדם כי יהיה צעור זשרו א) נגע זרעת כי מהיה זאלדס א) לא כתיב זחד זמנייהו ונרפא לפי דרכך אדם למד שמי שהוא רך ועניו ככשר קרוב להתרפאות מיסורין הזאין עליו אצל מי שהוא קשה כלדמה אין רפואה למכותיו א) אדם. למה נקרא שמו אדם שהוא אפר דם מרה. כלומר כולו הזל לכך אל יתגאה. מרה היא ליחלוחית מרה היוצאה מן המרידה שזכנד ומתגזרת זאלס הכל לפי החדשים ושינוי העתים ולפי המאלכל שאוכל ועל ידיה זאין חליים ונגעים ומכאובות יש שקורין זזכרי הרופאים מרייה שחורה ויש שקורין מרייה אדומה: **שאלו** מקום שאלו צימו: **נפחם**. מתמעט מחשיבותו ונעשה פחות זאלשים: ולשאת

עין משפט

גר מצוה

כא א ב מ"י פ"ז מהל' דעות הלכה ג:

תורה אור השלם

1. מתן בסתר יכפה אף ושחר בחק חמה ענה: משלי כא יד

2. שמעו והאזינו אל תגבוהו כי יי דבר: ירמיהו יג טו

3. ורח לבבך ושכחת את יי אליהך תמוציאך מארץ מצרים מבית עבדים: דברים ח יד

4. השקמך לך פן תשבח את יי אליהך לבלתי שמר מצותיו ותשפטייו וחקתיו אשר אנכי מצוך ודלים: דברים ח יא

5. רומו מעט ואיננו והמכו ככל יקפצון ובראש שבולת יקלה: איוב כד כד

6. ואברהם יקן בא בנקים וי' ברח את אברהם בכל:

בראשית כד א

7. ותדר יצחק תרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא הוא הוצי ציד וקבא לי ואכל מבול בשרם תבוא: ואברהם גם ברחו ויזה:

8. קח נא את ברכתי אשר הבאת לך פי חנני אלהים וכי יש לי כל ויפיצה בו יצחק:

בראשית לג יא

9. פי בה אמר רם ונשא שכן עד יקדוש שמו מרומ יקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבאים: ישעיהו נו טו

10. הגה הארון יי זצבאות מסעף פארה במצריצה ורמי הקומה גדועים והגבהים ישפלה: ישעיהו י לג

11. כי אם כה תעשו ליום מופתיהם תתצו ומצבתם תשברו ואשיריהם תגדעון ופסיליהם תשרפון באש: דברים ז א

12. יחיו מתוך גבלתי יקמונו תקיצו ורננו שכני עפר פי טל אורת סלך וארץ רפאים תפיל:

ישעיהו כו יט

13. פי הם יי ושפל יקאה וגבה ממרחק יידע:

תהלים קלח ו

14. מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל: תהלים קא ה

15. וקורשעים פים נגרש פי השקט לא יוכל והגרשו מיקמו רפש וטי: ישעיהו כו כ

16. תועבת יי כל גבה לב די ליד לא ינקה: משלי טו ה

17. וקחה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל פשר להשתחוות לפני אמר יי: ישעיהו סו כג

18. ובשר פי יקיה בו בערו שחין ונרפא: יקריא יג יח